

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Треће тромесечје 2019. године

Београд, децембар 2019. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне aktive банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

д.с. – десна скала

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди.....	8
2. Цена задуживања привреде.....	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	11
II. Сектор становништва	13
1. Кредити становништву	13
2. Цена задуживања становништва.....	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	15
Методолошке напомене	17

Резиме

Захваљујући ублажавању монетарне политике, још увек ниским каматним стопама на међународном тржишту новца, сниженој премији ризика земље и повећаној конкуренцији међу банкама, услови финансирања приватног сектора повољнији су него у другом тромесечју. То је, уз раст економске активности и повољне трендове на тржишту рада, допринело томе да кредитна активност настави да бележи двоцифрен међугодишњи раст. У септембру је, без ефекта промене девизног курса,¹ раст кредита приватном сектору износио 10,4% и један је од највиших међу земљама региона. У претходној години дана више кредита одобрено је привреди него становништву, тако да је међугодишњи раст кредита привреди убрзан на 11,6% у септембру, док је раст кредита становништву благо успорен, на 9,3%. Резултати анкета о кредитној активности указују на то да расту кредитне активности доприносе и фактори на страни понуде и фактори на страни тражње, при чему тренутно у већој мери доприносе фактори на страни тражње, захваљујући убрзању привредног раста и повољнијим макроекономским изгледима. Иако се кредитна активност убрзава, учешће кредита у бруто домаћем производу и даље је испод дугорочног тренда,² што указује на то да кредитна активност не представља ризик ни по ценовну ни по финансијску стабилност.

Банке су наставиле са чишћењем биланса од проблематичне активе, али с обзиром на постигнуте резултате у овој области, износи отписа и продаје тих кредита нижи су него претходних година. Уз раст кредитне активности, то је резултирало спуштањем учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима на испод 5% (4,7% у септембру). То је за 1,0 процентних поена ниже него крајем 2018, а за 17,7 процентних поена ниже него у јулу 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање питања проблематичних кредита.

Кредити привреди су у трећем тромесечју порасли за 41,9 милијарди динара и наставили су да пружају подршку одрживом привредном расту, пошто су, као и раније, претежно били

¹ Обрачунато по курсу динара према евр, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с Међународним монетарним фондом), при чему је узета у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

² Рачунато у складу с методологијом за утврђивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала, закључно с другим тромесечјем 2019.

Кредитна активност бележила је висок међугодишњи раст и у Т3

(мг. стопе раста, у %)

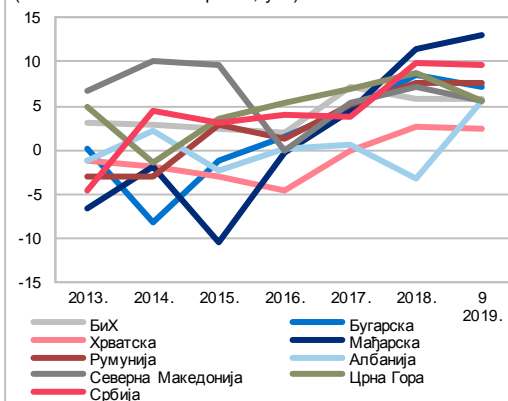
Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

Раст кредита у Србији био је један од највиших међу земљама региона

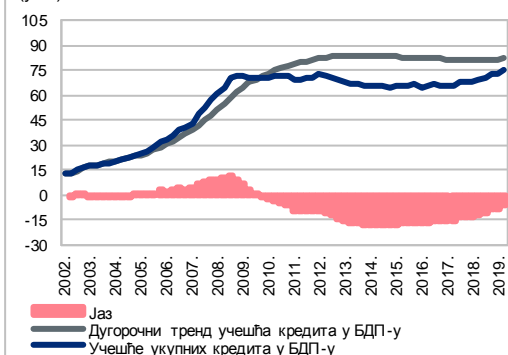
(номиналне мг. стопе раста, у %)

Извор: сајтови централних банака и прерачун НБС.

Учешће укупних кредита* у БДП-у и даље је испод дугорочног тренда

(у %)

Извор: НБС и РЗС.

* Обухваћено је и прекогранично задужевање предузећа.

коришћени за финансирање инвестиција и широко распрострањени међу делатностима. Током трећег тромесечја највише су кредитирана предузећа из области трговине, саобраћаја и грађевинарства. Износ новоодобрених кредита привреди у трећем тромесечју, искључујући рефинансиране кредите код исте банке, био је за 13,3% виши него у истом периоду претходне године, при чему је преко 63% нових кредита одобрено сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа, а најзаступљенији су били кредити за обртна средства и инвестициони кредити. По искључењу рефинансираних кредита код исте банке, износ инвестиционих кредита у трећем тромесечју био је за 63% виши, а кредита за обртна средства за 4% нижи него пре годину дана. Остварена кретања у складу су с резултатима анкете о кредитној активности банака, према којој су мала и средња предузећа препозната као носиоци раста тражње сектора привреде за кредитима, а потребе за финансирањем капиталних инвестиција и обртних средстава као кључни фактори који су томе доприносили.

Кредити становништву су током трећег тромесечја повећани за 32,3 милијарде динара, претежно вођени готовинским и стамбеним кредитирањем. Кредити намењени

потрошњи, пре свега готовински кредити, благо успоравају раст, уз тенденцију смањења рочности до осам година, чему су допринеле мере усмерене на ограничавање ненаменског необезбеђеног кредитирања становништва по неоправдано дугим роковима, које је Народна банка Србије донела крајем 2018. Циљ уведених мера био је да се обезбеди адекватно покриће потенцијалних ризика по основу ненаменског необезбеђеног кредитирања становништва по неоправдано дугим роковима сопственим средствима банака, а не да се онемогући поменути облик кредитирања. Наставља се опоравак стамбеног кредитирања, на шта указује и реализација нових стамбених кредита, чији је износ, без кредита рефинансираних код исте банке, у девет месеци ове године за близу 22% виши него у истом периоду 2018.

Крајем септембра динарски пласмани чинили су 33,3% постојећих укупних пласмана привреди и становништву, номинално посматрано, што је за 0,3 процентна поена више него на крају 2018. Посматрано по секторима, динаризација пласмана становништву наставила је да расте и у септембру је достигла нови максимум од 55,4%, док је динаризација пласмана привреди износила 14,1%.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

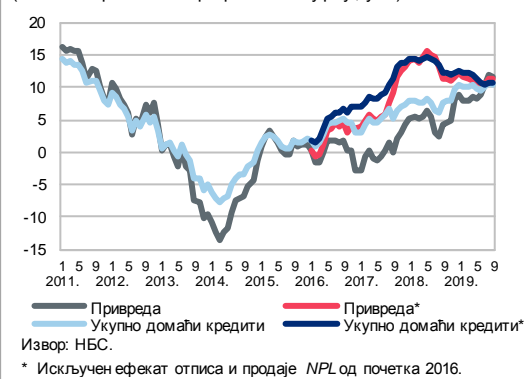
Мг. раст кредита привреди додатно је убрзан током ТЗ и у септембру је, по искључењу ефекта девизног курса, износио 11,6%. Као и раније, томе је највише допринело инвестиционо кредитирање.

Кредити привреди су у ТЗ, по искључењу ефекта промене девизног курса, повећани за 41,9 млрд динара, или за 3,3%, а највећи део тог раста (93%) односи се на привредна друштва. Захваљујући високој реализацији током Т2 и Т3, кредити привреди су током девет месеци повећани за 68,1 млрд динара, а инвестициони кредити за чак 77,6 млрд динара. Посматрано у номиналном изразу, стање кредита привреди у септембру је износило 1.204,8 млрд динара, а њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у³ 22,8%, што је за 0,2 п.п. више него крајем 2018.

Раст кредита привреди у Т3 био је широко **распрострањен међу делатностима**, при чему се издваја кредитирање предузећа из **области трговине, саобраћаја и грађевинарства**, а у нешто мањој мери и пољопривреде и прерађивачке индустрије. **Посматрано по наменама**, раст је готово у потпуности остварен по основу **инвестиционих кредита**, чији је мг. раст у септембру убрзан на 27,4%, а учешће у укупним кредитима привреди достигло 43,6%. Веће инвестиционо кредитирање доприноси и продужавању просечне рочности кредита привреди, која је у септембру износила око 4,7 година. За разлику од инвестиционих кредита, мг. раст кредита за обртна средства успорава и у септембру је износио 3,1%. Њихово учешће у укупним кредитима привреди смањено је на 39,8%, што може указивати на то да је, у условима побољшане ликвидности и профитабилности, привреда све више усмерена на финансирање инвестиција.

Обим **новоодобрених кредита привреди** током Т3 (291,3 млрд динара) већи је за 26,7% него у истом периоду претходне године, односно за 13,3% ако се искључе рефинансирани кредити код исте банке. Највише су одобравани кредити за обртна средства (130,3 млрд динара), при чему је сегменту тржишта које чине микропредузећа, мала и средња предузећа одобрено две трећине ових

Кредити привреди наставили су да убрзавају током Т3 и све више воде раст домаћих кредита
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Тај раст био је вођен девизно индексираним кредитирањем
(прираст, у млрд RSD)

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

³ БДП остварен у последња четири тромесечја.

кредита. Наставак инвестиционих активности предузећа огледа се и у високој реализацији инвестиционих кредита (93,5 млрд динара), што је, ако се искључе рефинансирани кредити код исте банке, за преко 63% више него у истом периоду прошле године. Највећи износи одобрени су малим и средњим предузећима.

Динаризација пласмана привреди незнатно је смањена у Т3 (за 0,2 п.п.) и у септембру је износила 14,1%. На нижи степен динаризације одражава се интензивније девизно индексирано кредитирање,⁴ а делом и активности банака на решавању *NPL*, тј. отпис потраживања од предузећа у стечају, која углавном имају динарски предзнак. Истовремено, учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима у септембру (85,4%) повећано је за 0,4 п.п., учешће пласмана у доларима (0,4%) смањено је за 0,1 п.п., док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,2%) остало непромењено у односу на крај Т2.

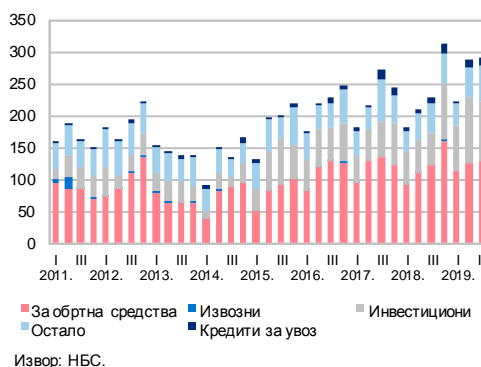
Износ *NPL* привреде наставио је да се смањује и у Т3, чему доприносе успешно спровођење Стратегије за решавање питања проблематичних кредита⁵ и Одлука о рачуноводственом отпису билансне активе банке, која је у примени од септембра 2017. То је, уз раст кредитне активности, утицало на то да **учешће *NPL* у укупним кредитима привреди достигне нов минимум** у септембру од 3,7%, што је за 0,9 п.п. ниже него у јуну, а за 1,4 п.п. ниже него крајем 2018. За толико је смањено и учешће *NPL* привредним друштвима, које је у септембру износило 3,8%. Осим на агрегатном нивоу, учешће *NPL* код скоро свих делатности достигло је нове најниже вредности у септембру. У односу на почетак примене Стратегије, најизраженије смањење бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине.

Смањењем *NPL* умањује се системски ризик, мада је са аспекта финансијске стабилности важно нагласити да ни када су били на вишем нивоу, *NPL* нису угрожавали стабилност финансијског сектора, будући да су били у потпуности покривени регулаторним резервама и рачуноводственим исправкама. Исправка вредности укупних кредита у односу на бруто *NPL* у септембру је износила 80,3%, док је исправка вредности *NPL* била на нивоу од 60,1% *NPL*.

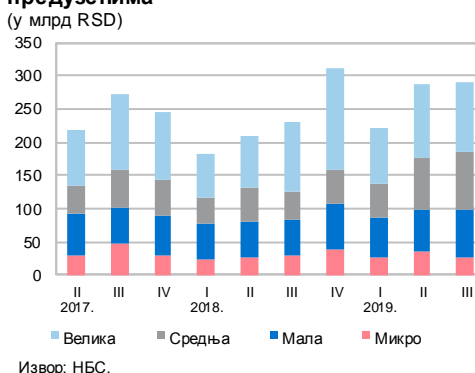
⁴ У Т3 је 14,5% новоодобрених кредита било у динарима, а највећи степен динаризације кредита забележен је код малих предузећа (22,7%) и микропредузећа (18,2%).

⁵ Активности предвиђене Акционим планом Народне банке Србије (http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/npl/akcioni_plan.pdf), које су усмерене на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и давање доприноса развоју тржишта *NPL*, у потпуности су спроведене, неке и пре рока, и њихова примена је била један од важних фактора снажног пада *NPL* од 2016. и надаље.

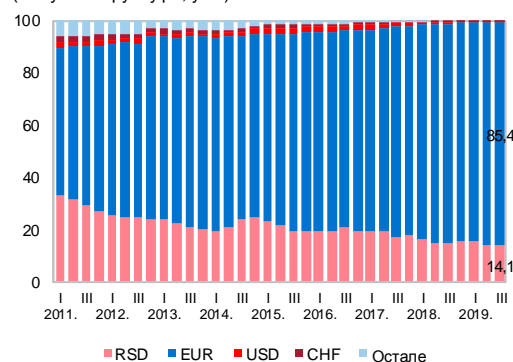
Инвестициони кредити задржали су високо учешће у новоодобреним кредитима и у Т3 (новоодобрени кредити, у млрд RSD)

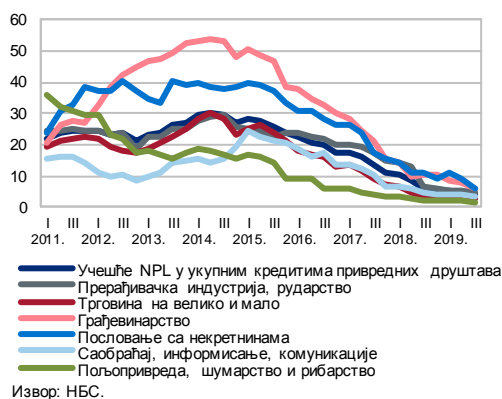
Скоро две трећине нових кредита у Т3 одобрено је микро, малим и средњим предузећима (у млрд RSD)

Динаризација потраживања од привреде благо је снижена током Т3 (вალутна структура, у %)

Учешће *NPL* код већине делатности спустило се на нове минимуме крајем Т3 (бруто принцип, у %)

Домаћи банкарски сектор је високо капитализован, што потврђује вредност показатеља адекватности капитала, која је крајем септембра износила 23,6%, што је знатно изнад прописаног минимума од 8%, при чему се овај показатељ након увођења стандарда Базел III⁶ у домаћи регулаторни оквир нашао на вишем нивоу.

2. Цена задуживања привреде

Након снажног пада у периоду од 2013. до 2016, каматне стопе на кредите наставиле су да се смањују и у наредним годинама, а током ТЗ кретале су се близу најнижих нивоа у режиму циљања инфлације. Таква кретања резултат су претходног ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, нижих каматних стопа на тржишту новца у зони евра, ниже премије ризика земље, као и појачане конкуренције између банака на кредитном тржишту. Захваљујући паду каматних стопа у протеклом периоду, трошкови привреде по основу камата знатно су смањени, иако је коришћење кредита повећано, што је доприносило и расту профитабилности српске привреде.

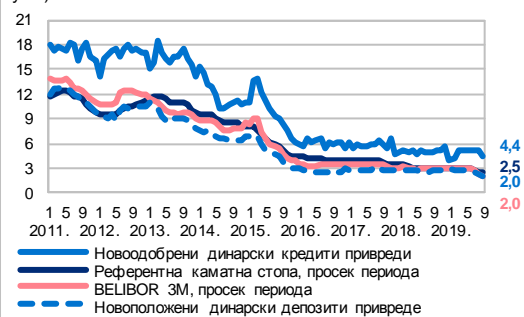
Просечна пондерисана каматна стопа на нове динарске кредите привреди у септембру (4,4%) била је за 0,7 п.п. нижа него у јуну, при чему су смањене каматне стопе на кредите за све намене. Просечна цена динарских кредита привреди нижа је за 1,2 п.п. у односу на крај 2018, а за 12,0 п.п. у односу на мај 2013, када је започето ублажавање монетарне политике Народне банке Србије. Очекујемо да ће се последње снижење референтне каматне стопе из новембра такође пренети на нижу цену динарских кредита, чиме ће се наставити подршка Народне банке Србије кредитном и привредном расту.

Посматрано по наменама, током ТЗ највише су смањене каматне стопе на динарске инвестиционе кредите, за 0,9 п.п., на 4,8% у септембру. Цена кредита за обртна средства смањена је на 4,3%, а осталих некатегорисаних кредита на 4,4%. Посматрано по величини предузећа, каматне стопе снижене су у распону од 0,3 п.п. до 0,9 п.п. и у септембру су износили 5,2% за микропредузећа, 4,8% за мала, 4,4% за средња и 4,0% за велика предузећа.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексираним кредитима смањена је за 0,2 п.п. у односу на јун и у септембру је износила 2,6%. То је и за 0,2 п.п. ниже него крајем 2018, а за 4,7

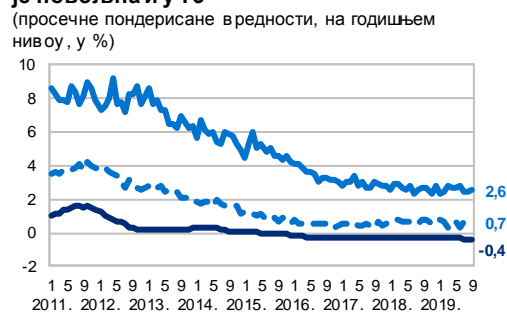
⁶ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године, када је почела примена Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016 и 103/2018), којом је у домаћу регулативу уведен овај стандард.

Ублажавање монетарне политике одразило се и на каматне стопе на динарске кредите (просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

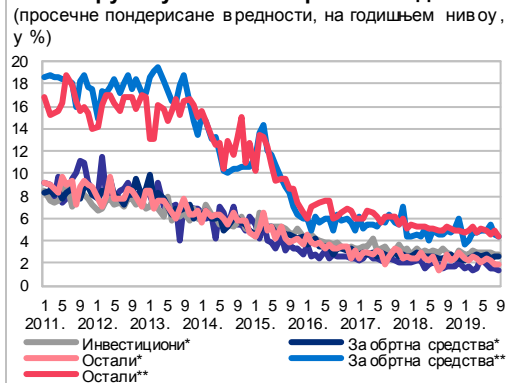
Извор: НБС.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

И цена девизних кредита привреди остала је повољна и у ТЗ*

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.
** У еврима и евроиндексирани.

Каматне стопе на све врсте кредита привреди више струко су ниже него пре шест година

Извор: НБС
* У еврима и евроиндексирани.
** Личански.

п.п. ниже него у мају 2013. Као и у случају динарских кредита, снижене су стопе на све врсте кредита у еврознаку – инвестиционих на 2,8%, за обртна средства на 2,7%, за увоз на 1,3% и осталих некатегорисаних кредита на 1,8%. Током Т3 смањена је цена задуживања средњих и великих предузећа, на 2,5% и 2,0%, респективно, док је код малих предузећа (3,0%) била непромењена, а за микропредузећа повећана (на 3,9%).

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати октобарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су кредитни стандарди по којима су одобрани кредити привреди благо ублажени током Т3, што је у складу са очекивањима изнетим у јулској анкети. Конкуренција у банкарском сектору и нижи трошкови динарских извора финансирања услед ублажавања монетарне политике Народне банке Србије препознати су као кључни фактори који су томе допринели. Банке не очекују промену стандарда током Т4, али сматрају да ће конкуренција и већа спремност за преузимање ризика деловати у смеру ублажавања стандарда.

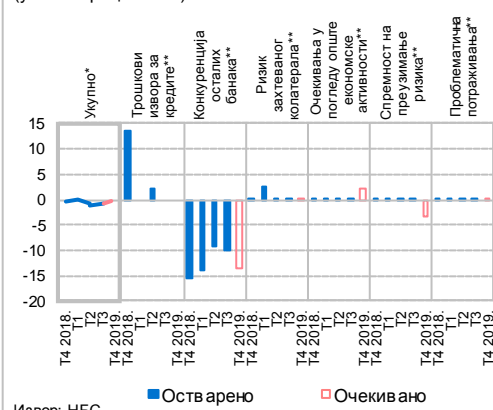
Према резултатима анкете, током Т3 банке су смањиле каматне марже за динарске кредите и продужиле максималну рочност девизних кредита, при чему су се ови повољнији услови пре свега односили на задуживање малих и средњих предузећа. За Т4 банке очекују даље продужење рочности, али и поштравање ценовних услова кредита у девизном знаку.

Као што су банке и очекивале, тражња предузећа за кредитима наставила је да расте у Т3 и потицала је највећим делом од малих и средњих предузећа, а затим од пољопривредника и великих предузећа. Раст тражње односио се на девизне и девизно индексираних кредите и био је вођен потребом за финансирањем обртних средстава и капиталних инвестиција. Даљи раст тражње, вођен истим факторима, уз позитиван допринос активности у погледу аквизиција/припајања других предузећа, очекује се и у Т4.

Позитивне оцене кретања на тржишту кредита привреди огледају се и у резултатима Анкете о кредитној активности у земљама средње и југоисточне Европе, коју два пута годишње спроводи ЕИБ.⁷ Истакнут је здрав раст тражње

⁷ У овој анкети учествује десет банака из Србије, чија актива чини нешто мање од половине укупне aktive банкарског сектора Србије (https://www.eib.org/attachments/efs/economics_cesee_bls_2019_h2_en.pdf).

Кредитни стандарди за привреду благо су ублажени током Т3 (у нето процентима)

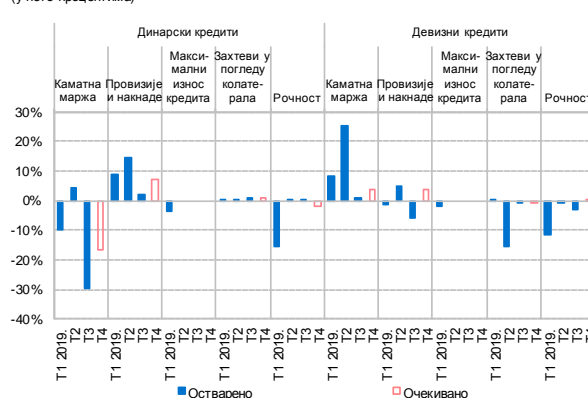

Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

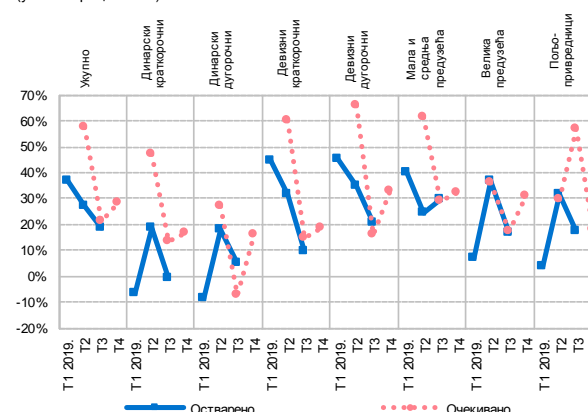
Услови кредитирања привреди у Т3 били су повољнији пре свега по основу нижих каматних маржи на динарске кредите (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Тражња привреде у Т3 кретала се у складу са очекивањима из Т2 (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

привреде за кредитима, уз даље побољшање квалитета кредитних захтева. Раст тражње био је виши од просека региона, а капиталне инвестиције означене су као главни покретач тог раста. Банке учеснице ове анкете оцениле су да су кредитни стандарди за мала и средња предузећа ублажени, и то више него у остатку региона. Показатељи *NPL* додатно су побољшани, а наставак тог тренда очекује се и у наредном периоду.

Обим новоодобрених кредита становништву у ТЗ (130,8 млрд динара) био је за 10,5% већи него у истом периоду прошле године, односно за 7,9% по искључењу рефинансираних кредита код исте банке. Најзаступљенији су били готовински кредити (58,7%), који су преко 99% у динарима. На стамбене кредите односило се 20,5% новоодобрених кредита становништву у ТЗ, при чему је њихов износ био за 37,2% виши него у истом периоду претходне године (за 24,8% по искључењу рефинансираних кредита код исте банке), што је резултат опоравка тржишта непокретности, као и позитивних кретања на тржишту рада.

У ТЗ је 70,0% новоодобрених кредита становништву било у динарима, што је допринело даљем расту степена динаризације пласмана становништву, која је у ТЗ повећана за 0,4 п.п. и у септембру је достигла нови максимум – 55,4%. Даљи раст стамбеног кредитирања, а делом и конверзија стамбених кредита индексираних у швајцарским францима у евроиндексиране кредите утицали су на то да учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима буде повећано за 0,2 п.п., на 44,3%, а учешће пласмана у швајцарским францима смањено за 0,6 п.п., на 0,3% у септембру.

Учешће NPL у укупним кредитима становништву смањено је у ТЗ за 0,3 п.п. и у септембру се спустило на нови минимум од 4,1%.¹⁰ Учешће NPL код стамбених кредита смањено је за 0,6 п.п., на 3,7%, а у паду су била и учешћа NPL код кредитних картица и прекорачења по текућим рачунима. Истовремено, то учешће је код готовинских кредита било непромењено (4,1%), а код потрошачких повећано за 0,2 п.п., на 4,0%.

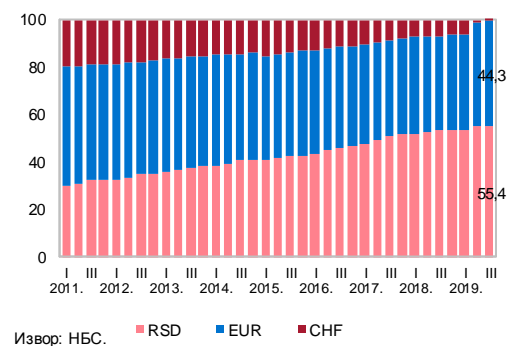
2. Цена задуживања становништва

Трошкови задуживања становништва у динарима спустили су се на нове минимуме током ТЗ, док су трошкови задуживања у еврзнаку остали ниски. Поред тога, додатно су смањени и расходи грађана по основу отплате раније узетих кредита, што се позитивно одражава на расположиви доходак становништва.

Просечна пондерисана каматна стопа на динарске кредите становништву смањена је у ТЗ за 0,2 п.п., на 9,6% у септембру, што је њена нова најнижа вредност. У односу на мај 2013, када је започет циклус ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, она је нижа за

¹⁰ И ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, учешће је такође смањено за 0,3 п.п., на 4,1% у септембру.

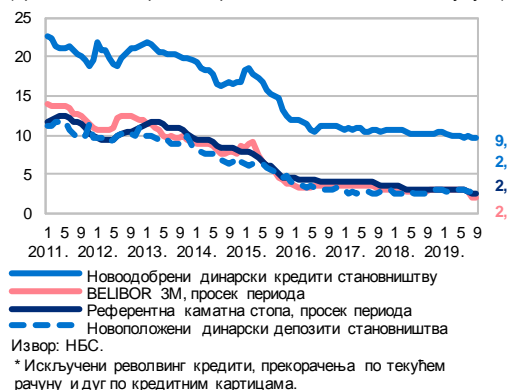
Динаризација пласмана становништву бележи нове највише вредности у ТЗ
(валутна структура, у %)

Учешће NPL у укупним кредитима становништву додатно је смањено у ТЗ
(бруто принцип, у %)

Крајем ТЗ просечна цена динарских кредита становништву се спустила на нови минимум*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

11,0 п.п. Пад просечне каматне стопе у ТЗ био је одређен падом каматне стопе на готовинске кредите (за 0,2 п.п., на 9,8% у септембру). Очекујемо да ће се, као и претходна снижења, и новембарско снижење референтне каматне стопе пренети на нижу цену динарских кредита становништву у наредном периоду.

Евроиндексирани кредити становништву у септембру одобравани су по просечној стопи од 3,8%, што у односу на јунски минимум представља повећање од 0,5 п.п. Тај раст каматне стопе дугује се мањем учешћу новоодобренних евроиндексираних стамбених кредита у укупним евроиндексираним кредитима становништву у септембру него у јуну, када је учешће у укупним кредитима било ванредно повећано услед примене Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима. У прилог томе говори и податак да је каматна стопа на евроиндексирани стамбене кредите смањена за 0,2 п.п., на 2,8% у септембру. Истовремено, каматне стопе на евроиндексирани потрошачке кредите (4,7%) и остале кредите (5,9%) биле су готово непромењене у односу на јун, док је једино стопа на најмање заступљене, евроиндексирани готовинске кредите, повећана на 3,4% (за 0,3 п.п.).

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

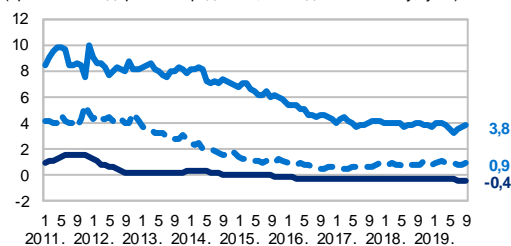
Резултати октобарске анкете о кредитној активности показују да су, према оцини банака, кредитни стандарди становништву током ТЗ благо ублажени. Под утицајем конкуренције у банкарском сектору, нижих трошкова финансирања, позитивних очекивања у погледу економске ситуације и веће спремности на преузимање ризика, стандарди су ублажени за динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, као и за девизно индексирани стамбене кредите. Наставак ублажавања очекује се и у Т4, уз позитиван допринос готово свих фактора.

Банке су оциниле да су у ТЗ услови задуживања становништва били повољнији по основу повољнијих ценовних услова, потребног учешћа за кредит и у погледу колатерала. Банке очекују да ће ценовни услови и захтеви у погледу колатерала бити додатно ублажени и у Т4, а очекују и повољније услове који се односе на вредност хипотеке.

Према оцини банака, током ТЗ повећана је тражња становништва за стамбеним кредитима, готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање. Раст тражње био је вођен потребама за куповином непокретности и позитивним дешавањима на тржишту некретности, као и рефинансирањем постојећих обавеза. Даљи

Цена девизног задуживања остала је повољна током ТЗ*

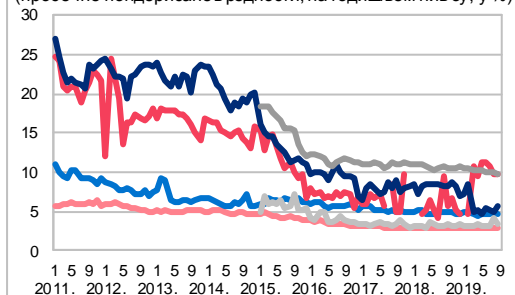
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.
** У еврима и евроиндексирани.

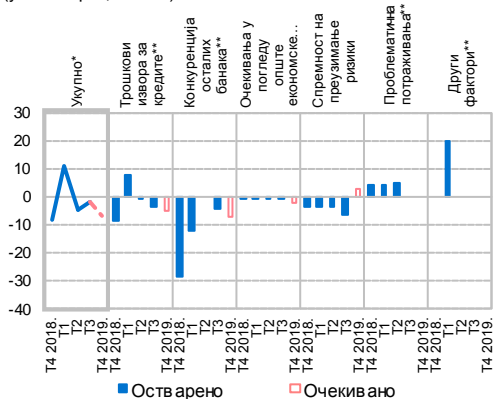
Динарски готовински и стамбени кредити у евро одобравани су по још нижим каматним стопама

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.
* У еврима и евроиндексирани.
** Динарски.

Кредитни стандарди за становништво су ублажени у ТЗ, као што је и очекивано (у нето процентима)

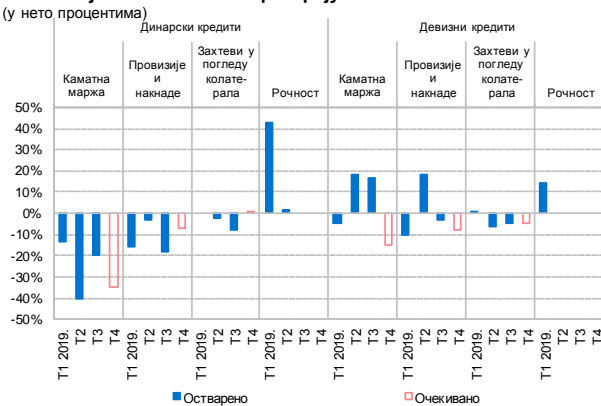

Извор: НБС.
* Позитивне вредности указују на поопштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесече.
** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поопштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

раст тражње становништва за кредитима банке очекују и у Т4.

На сличне закључке упућују и резултати ЕИБ-ове Анкете о кредитној активности у земљама средње и југоисточне Европе,¹¹ у којима је истакнут раст тражње становништва за кредитима на здравим основама, при чему је позитиван утицај изгледа тржишта непокретности и потрошње која се не односи на куповину непокретности на тражњу становништва за кредитима био изнад просека региона. Оцењено је да је квалитет захтева за кредите намењене потрошњи побољшан. Оцењено је да су кредитни стандарди за стамбене кредите ублажени, док је раст тражње за тим кредитима био на нивоу просека региона. С друге стране, изнете су оцене да су стандарди за кредите намењене потрошњи пооштрени под утицајем промене локалне законске регулативе и капиталних захтева, што се може довести у везу с применом мера Народне банке Србије усмереним на необезбеђене кредите становништва по неоправдано дугим роковима.

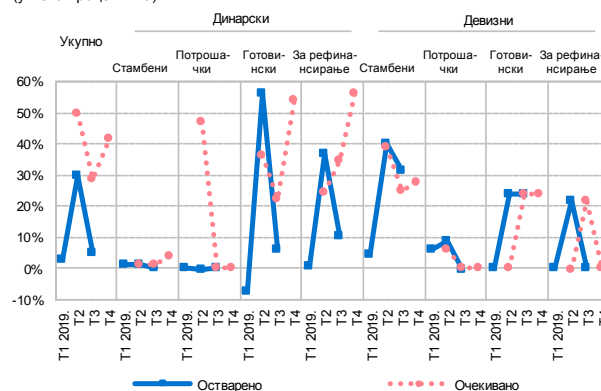
Услови по којима су одобрени кредити становнишву у Т3 били су повољнији по готово свим критеријумима (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на пооштравање услова, негативна на ублажавање услова.

У Т3 је раст тражње за готовинским кредитима био нижи од очекивања, а за стамбеним кредитима у складу са очекивањима (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

¹¹ Анкета се спроводи два пута годишње. Последња анкета се односи на период април–септембар 2019.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према еврџу, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.